

Výroční zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2013/2014

Destinace (země, město): Francie, Aix en Provence

Jméno, příjmení: Mgr. Blanka Gruntová

Škola

Do Aix en Provence je lektor tradičně vyslán na filozofickou fakultu místní univerzity, dříve Université de Provence. Nedávno – v rámci celostátní reformy vysokých škol ve Francii – škola změnila jméno, neboť se stala součástí velkého univerzitního komplexu nazvaného Aix-Marseille Université.

Čeština zde není vyučována jako bakalářský nebo magisterský obor, má status volitelného předmětu. Povinně volitelným předmětem se stává pro studenty ruského jazyka a literatury (LLCE russe, v doslovném překladu Cizí jazyk, literatura a kultura: ruština). Ti si musejí do rozvrhu zapsat ještě jeden slovanský jazyk, na výběr mají mezi polštinou, češtinou, bulharštinou a srbochorvatštinou. Všichni ostatní studenti si mohou zvolit libovolný jazyk, k češtině je obvykle přivádí osobní zkušenost s českým prostředím (příbuzní nebo kamarádi českého původu či v ČR pobývající, vlastní studijní pobyt v ČR typu Erasmus apod.)

Lektorát českého jazyka a literatury je zahrnut pod Katedru slovanských studií (Département d'Etudes slaves). Většina stálých vyučujících katedry jsou odborníky na ruský jazyk a kulturu. Výuku ostatních slovanských jazyků s výjimkou polštiny (tedy výuku češtiny, bulharštiny a srbochorvatštiny) zajišťují výhradně lektori – rodilí mluvčí daných jazyků, kteří jsou zaměstnáváni na dobu určitou.

Výuka všech slovanských jazyků v režimu volitelný předmět, tedy i češtiny, je Katedrou slovanských studií rozvržena na šest semestrů: pět semestrů jazyka, jeden semestr reálií. Přednášky z reálií mohou navštěvovat i studenti, kteří se daný jazyk neučí. V následující tabulce uvádím současný model rozvržení výuky češtiny spolu s počtem studentů navštěvujících v tomto akademickém roce jednotlivé moduly.

<i>Zimní semestr</i> <i>10. 9. – 13. 12. 2013</i>	<i>Počet studentů</i>	<i>Letní semestr</i> <i>13. 1. – 18. 4. 2014</i>	<i>Počet studentů</i>
Čeština – začátečníci (Tchèque initiation)	13	Čeština – začátečníci (Tchèque initiation)	7
Čeština – mírně pokročilí (Tchèque intermédiaire)	2	Čeština – mírně pokročilí (Tchèque intermédiaire)	2
České reálie (Civilisation tchèque)	3	Čeština – pokročilí (Tchèque continuant)	2

Pozn.: Velký úbytek studentů v začátečnické skupině v letním semestru je dán tím, že v zimním semestru kurz navštěvovala skupinka studentů Didaktiky francouzštiny jako cizího jazyka. V rámci přípravy na své budoucí povolání musí absolvovat 30 hodin výuky neznámého jazyka, ale cílem není se tento jazyk naučit, nýbrž zamýšlet se nad tím, jak si cizí jazyk oni sami osvojují, a pozorovat, jaké metody učitel ve výuce používá.

Výuka

Český jazyk a realie jsou ve všech semestrech vyučovány v rozsahu tři hodiny týdně. Není to mnoho, proto jsem se v hodinách zaměřovala přednostně na získávání a rozvoj základních komunikačních dovedností v češtině. Velmi dobrým pomocníkem mi byly učebnice češtiny Lídy Holé, ale používala jsem především vlastní materiály – pracovní listy připravené během mého působení na INALCO v Paříži. Bylo ovšem třeba je upravit, především omezit slovní zásobu a nevysvětlovat mluvnické jevy do takových podrobností jako studentům-bohemistům.

Se studenty prvního ročníku jsme se věnovali běžným tématům: prezentace sebe a své rodiny, bydlení, rozvrh dne, cestování. Z mluvnického hlediska jsme přitom probrali všechny pády jednotného čísla kromě vokativu, vyjádření přítomnosti, minulosti, budoucnosti, číslovky. Se studentkami středně pokročilé úrovně jsme si doplnily zejména skloňování jmen v množném čísle, podmiňovací a rozkazovací způsob, procvičovaly jsme užití a tvary dokonavých a nedokonavých sloves. Ve skupince pokročilých jsme se zabývali předložkami a předponami, některými typy složitějších vyjádření (vedlejší věta účelová a předmětná, trpný rod...) a rozdílů mezi spisovnou a obecnou češtinou.

V obou skupinách vyšší úrovně (středně pokročilí, pokročilí) se mi velmi osvědčila práce s filmem. Ten mi v letním semestru sloužil jako základní učební pomůcka: témata konverzační i mluvnická se odvíjela od možností, které nabízel scénář. Dialogy sloužily na procvičení porozumění mluvenému i psanému projevu, jako překladová cvičení. Děj filmu a chování postav byly odrazovým můstkem pro vlastní aktivní projev studentů v češtině. Ke slovu se dostaly témata jako nakupování, školství, zdravotní péče, doprava, mezilidské vztahy... Použitými filmy byly v tomto akademickém roce *Vratné lahve* Zdeňka Svěráka (čeština pro pokročilé) a *Návrat idiota* Saši Gedeona (čeština pro středně pokročilé). Filmy jsem volila podle věku studentů a jejich úrovně ovládnutí češtiny. Oba tituly měly úspěch, studenti byli zaujati příběhem i postavami a těšili se dopředu na další pokračování.

Předmět realie mohou navštěvovat i studenti, kteří se daný jazyk neučí, je proto třeba mít všechny učební materiály připraveny ve francouzštině a výuka se odehrává výhradně v tomto jazyce. Stejně jako jazyková výuka má časovou dotaci 3 hodiny týdně, ale na rozdíl od ní je do rozvrhu zařazen jako jeden dlouhý blok. Z tohoto důvodu se vyplatí během jedné lekce střídat aktivity i témata, aby studenti dokázali 180 minut udržet pozornost. První polovina semestru byla věnována starším českým dějinám, kulturním a přírodním památkám, ve druhé polovině jsme se zabývali především životem v Československu a v České republice 20. století.

Studenti, kteří úspěšně absolvují všech šest semestrů, mohou získat tzv. Diplome d'université (Univerzitní diplom) z českého jazyka. V tomto roce jej obdrželi oba posluchači kurzu češtiny pro pokročilé. Zároveň jsem na podnět Velvyslanectví České republiky v Paříži informovala studenty o možnosti složit mezinárodně uznávanou certifikovanou zkoušku, a to buď v Praze, nebo v Paříži. Examinátoři z UJOP přijedou do Paříže v listopadu 2014, o čemž studenty zpravím na počátku akademického roku 2014/2015. Předběžný zájem zatím projevíli dva studenti.

Podmínky pro výuku

Materiální podmínky jsou, dle mých předchozích zkušeností, podobné jako v jiných francouzských univerzitách. Učebny jsou obvykle vybaveny pouze tabulí (zelenou či bílou) a lavicemi, je ale možné požádat o přeložení výuky do učeben s dataprojektorem. Zda vám bude vyhověno, velmi záleží na dni, ve kterém výuka probíhá, obecně volnější jsou čtvrtky a pátky, je naopak prakticky nemožné najít volnou učebnu v úterý či středu. V případě nouze (např. náhrada za neodoučenou lekci) lze výuku s menší skupinou provést i v kabinetě, který je také vybaven tabulí a velkým stolem.

Čeština je stejně jako další volitelné jazyky zařazována do rozvrhu až po 16. hodině. Tato úmluva platí pro celou univerzitu, aby studenti všech možných oborů měli příležitost navštěvovat lekce jazyka, který si zvolili. Bohužel není vždy dodržována, a zvláště v letním semestru se stávalo, že někteří studenti chodili jen na část hodin, neboť výuka jejich oborových předmětů probíhala i po 16. hodině. Nevýhodou tohoto systému také je, že se výuka jazyka a reálií posouvá na celkem pozdní večerní hodiny. Např. české reálie byly (stejně jako bulharské a srbochorvatské) v loňském roce zařazeny na pátek od 16.30 do 19.30 hodin. Jak podotýkali sami studenti, je třeba být opravdu velmi motivován, aby si jej na tuto dobu dobrovolně zapsali do rozvrhu. Na druhou stranu je pravda, že v tu dobu není problémem najít učebnu vybavenou jakoukoliv technikou a nehrozí, že by se studenti nemohli účastnit z důvodu souběhu dvou předmětů.

Předchozí lektorka Radka Škardová zanechala v kabinetě svůj přenosný CD přehrávač, DZS zapůjčuje notebook. Veškerou potřebnou techniku mám tedy kdykoliv k dispozici. Lektorát je také velmi dobře vybaven učebnicemi a dalšími materiály, slovníky, mluvnicemi, knihami. Je zde i několik filmů na DVD nebo videokazetách, velkou zásobu českých filmů jsem si dovezla z vlastních zdrojů.

Katedra slovanských studií disponuje čtyřmi kabinety, v každém sídlí dva až čtyři vyučující. Ve svém kabinetě mám vlastní skříňku, velkou příruční knihovnu a mohu používat počítač s tiskárnou a scannerem. Na každém patře se nachází kopírka, počet kopií je ale limitován.

Další aktivity

Akademický rok 2013–14 byl mým prvním rokem na lektorátě v Aix en Provence, zpočátku jsem se proto především seznamovala s prostředím. Dozvěděla jsem se, že v předchozím roce na univerzitě pracovala asociace přátel českého jazyka, díky které se zde konalo množství kulturních akcí (např. přednáška o českém baroku, ukázky české gastronomie apod.) Bohužel se mi nepodařilo získat kontakt na předsedkyni asociace, která podle vyjádření ostatních studentů pravděpodobně odjela studovat do Prahy. Nicméně je jisté, že v tomto školním roce asociace žádnou aktivitu nevyvíjela a možná i zanikla.

V zimním semestru jsem pro studenty připravila dílnu pečení vánočního cukroví, která se uskutečnila 12. prosince 2013. Po zvážení všech okolností jsem je pozvala k sobě domů, což bylo technicky nejsnazší (kuchyňské vybavení v místě). Myslím, že se setkání vydařilo, i když se nezúčastnili všichni studenti.

V letním semestru jsem pro zájemce připravovala malý filmový klub, zaměřený na prezentaci „oscarových“ českých režisérů (M. Forman, J. Menzl, J. Svěrák). Studenti projeví o klub velký zájem, nicméně účast na jednotlivých projekcích nebyla nakonec vysoká. Opět se ukázalo, jak je problematické najít termín, který by všem vyhovoval, a také, čím víc se blížil konec semestru, tím více se studenti odvolávali na nedostatek času.

Kromě studentů češtiny jsem se během roku setkala s několika dalšími studenty univerzity, kteří se sice neodhodlali zapsat do hodin jazyka či reálií, měli však přesto zájem o českou kulturu, např. kvůli tématu své diplomové práce. Především v prvních měsících roku 2014 se začaly množit dotazy ohledně možnosti studijního pobytu v ČR, ať už prostřednictvím vládních stipendií nebo programu ERASMUS. Ve spolupráci se ZÚ v Paříži jsem také šířila informace o možnostech stipendijních pobytů na LŠSS.

Na LŠSS odjeli 2 studenti (jeden do Plzně a jeden do Brna), jedna studentka historie získala stipendium z programu Erasmus pro roční pobyt na Univerzitě Karlově. Jedna studentka byla ZÚ v Paříži doporučena k ročnímu studiu češtiny v Praze v rámci vládních stipendií.

Studenty jsem pravidelně informovala i o všech soutěžích organizovaných ve Francii (Cena Václava Černého, Nejlepší esej o české kultuře), nikdo však letos neprojevil zájem o účast. Také jsem spolu s dalšími kolegy reprezentovala Katedru slovanských studií na Dnech otevřených dveří univerzity v březnu 2014.

Spolupráce

Ještě před odjezdem do Francie jsem si na internetu vyhledala, zda v Aix en Provence nebo okolí existuje nějaký krajský spolek. Takto jsem se dozvěděla o spolku Amitié franco-tchèque, který pracuje ve vesnici Meyrargues vzdálené zhruba 15 km od Aix en Provence. Zmínku o něm jsem našla také ve zprávě předchozí lektorky Radky Škardové. Hned po příjezdu jsem se spojila s předsedkyní tohoto spolku, paní Věrou Fichant, a tímto začala naše spolupráce.

V adventním období jsem se i s rodinou zúčastnila výtvarných dílen, které spolek v Meyrargues pořádá. Pozvala jsem na ně všechny své studenty, navzdory projevenému zájmu však bohužel nepřišel žádný. Během podzimu jsme také v Meyrargues začali připravovat novou aktivitu spolku: škol(k)u pro děti z česko-francouzských rodin, kterých je tu stále víc a víc. Paní Fichant o kurzech češtiny pro děti uvažovala již dříve, právě na přání českých rodičů, z mnoha různých příčin se ale žádnou formu výuky dříve nepodařilo zorganizovat. Naše škola měla premiéru na Honorárním konzulátě v Marseille, během tradičního Tříkrálového setkání krajanů, které pořádá pan konzul. Od ledna jsme tedy zhruba jednou měsíčně připravovali program pro děti předškolního a školního věku, kterých se do „školičky“ přihlásilo asi dvacet. Rodiny přijíždějí z celého širokého okolí, od února se setkání konají v Domě Evropy v Aix en Provence. Díky svým předchozím zkušenostem z Ruska a Paříže metodicky vedu výuku, na níž se kromě mě podílí paní Fichant a další dvě šikovné a ochotné maminky: Štěpánka Barrel a Iva Schneiderová.

Díky ZÚ v Paříži se mi podařilo spojit se s paní Julií Fady, učitelkou angličtiny na collège Mignet v Aix en Provence. Paní Fady dva roky vedla ve škole projekt o B. Martinů v rámci programu Comenius. Partnerem jim byla jedna pražská základní škola. Projekt v červnu 2014 skončil, paní Fady však projevila zájem o další spolupráci s českou stranou. Na rok 2014–15 jsme předběžně plánovali nabídnout nepovinnou výuku češtiny žákům, kteří se účastnili výměnného pobytu v Praze a měli by zájem naučit se základům jazyka.

Jak jsem již naznačila výše, spojení jsem navázala i s Honorárním konzulátem v Marseille, především jsem v kontaktu se sekretářkou paní Bergmannovou. Spolupracuji samozřejmě také se ZÚ v Paříži, jednala jsem i s ředitelem pařížského ČC (důvodem byl univerzitní projekt „Kino světa“, o němž budu hovořit později).

Podmínky pro lektora

Domnívám se, že podmínky v Aix en Provence nejsou ani horší, ani lepší než na jiných francouzských univerzitách. Trochu problematická je administrativní agenda, což je zřejmě dáno nedávnou reformou školy. Jako by vedoucí pracovníci stále hledali optimální rozvržení práce úředníků a sekretářek, neboť se pravidelně mění jak umístění sekretariátů v budově, tak náplň práce jednotlivých oddělení. Bylo pro mě také velmi těžké odpovídat studentům na dotazy ohledně kreditů, kódů jednotlivých předmětů, možnostech uznávání zkoušek z jiných univerzit apod. Sama jsem často nevěděla, na koho se obrátit pro získání potřebné informace.

Katedra slovanských studií není velká, proto jsem vlastně velmi rychle poznala všechny své kolegy. Nejvíce samozřejmě spolupracuji s ostatními lektorkami, neboť náplně naší práce i rozvrhy jsou velmi

podobné. Uvažujeme i o společných projektech, např. v rámci výuky reálií. Kontakt s dalšími vyučujícími katedry je limitován rozvrhy, učitelé oborových předmětů jsou na univerzitě obvykle fyzicky přítomni dopoledne, zatímco lektorky odpoledne. Pravidelně jsou ale svolávány schůze katedry.

Kabinet, ve kterém sídlí lektor češtiny, je dostatečně prostorný a světlý, dobře vybavený jak technikou, tak literaturou, lze jej proto dobře využívat i pro přípravu výuky.

Univerzita nijak nepomáhá lektorovi s hledáním ubytování ani s administrativními úkony spojenými s příjezdem do Francie (otevření bankovního účtu, zdravotní pojištění, daňové přiznání...), ale to platilo i na mém předchozím působišti. Jednání se státními úřady bývá obvykle velmi zdoluhavé a je to bohužel ta nejméně příjemná stránka pobytu ve Francii. Každý nově přichozí lektor se musí obrnit trpělivostí, naštěstí se doba vyřizování výrazně zkrátí, jakmile je člověk jednou zařazen do systému.

Úspěchy / neúspěchy:

Potěšilo mě, že jsem se všemi studenty navázala příjemné, přátelské vztahy a že na hodiny docházeli rádi. Je mi nicméně líto, že jen malá část z nich bude v češtině pokračovat i v příštím roce. V drtivé míře je to dáno tím, že nechtějí nebo nemohou pokračovat ve studiu na univerzitě v Aix en Provence. Někteří nebyli spokojeni s oborem, který si zvolili, a rozhodli se pro jiné zaměření na jiné univerzitě. Jiní prostě již dostudovali – ukončili bakalářské nebo magisterské studium svého oboru a vracejí se domů. Několik studentů pak neuspělo ve svém hlavním oboru a nemohou postoupit do dalšího ročníku. Podobné to bylo naneštěstí i letos, mezi studenty češtiny byli jen dva, které jsem „zdědila“ po své předchůdkyni Radce Škardové.

Mrzí mne také, že se na poslední chvíli změnila koncepce projektu „Kino světa“, který organizují vyučující jazyků Filozofické fakulty. V letošním roce projekt představil 12 filmů z různých zemí, projekce se konaly každé druhé úterý večer na Filozofické fakultě. Pro rok 2014–15 měl být zvýšen počet jazyků a kultur, které se takto studentům představí. Odpověděla jsem na výzvu koordinátorky projektu a zúčastnila se několika přípravných porad. Projekt se mi zdál vhodnou příležitostí představit českou kulturu širšímu okruhu posluchačů. Bohužel v červnu bylo rozhodnuto, že na projekce nepřichází dost diváků, a proto bude projekt výrazně omezen. Spolu s dalšími byl z programu vyřazen i český film.

Na závěr své zprávy bych chtěla říci, že jsem v Aix en Provence velmi spokojena, líbí se mi práce se studenty i s bilingvními dětmi. Doufám, že se v příštím roce podaří udržet současné projekty, realizovat další, které existují zatím jen v mé mysli, a více propojit aktivity jednotlivých subjektů, s nimiž zde spolupracuji.

V neposlední řadě bych ráda velmi poděkovala paní Lucii Šafarčíkové za její všestrannou podporu a pomoc.

V Aix en Provence, 31. 8. 2014

Blanka Gruntová